

رکن مهم حماسه همگرایی و انسجام اجتماعی است/ حماسه سیاسی ارتباط مستقیمی با حماسه اقتصادی دارد

معاون فرهنگستان علوم اسلامی قم با بیان اینکه سرعت در اقدام مسأله ای است که از آن به عنوان شرط لازم برای ایجاد حماسه یاد می شود...

یک استاد حوزه و دانشگاه :

رکن مهم حماسه همگرایی و انسجام اجتماعی است/ حماسه سیاسی ارتباط مستقیمی با حماسه اقتصادی دارد
معاون فرهنگستان علوم اسلامی قم با بیان اینکه سرعت در اقدام مسأله ای است که از آن به عنوان شرط لازم برای ایجاد حماسه یاد می شود، گفت: اگر دیرتر از زمانی که مردم باید در صحنه سیاسی یا فرهنگی یا اقتصادی حضور پیدا کنند، طبیعی است اثر خود را از دست خواهد داد و به همین دلیل حماسه ای آفریده نخواهد شد. به گزارش خبرنگار مهر، مقام معظم رهبری، سال جاری را سال حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی نامیدند. اینکه حماسه چیست، چه فرقی با جهاد دارد. چرا مملکت ما امروزه به حماسه نیاز دارد و ...، مباحثی است که در گفتگو با حجت الاسلام والمسلمین دکتر علیرضا پیروزمند، معاون فرهنگستان علوم اسلامی قم بررسی شد که اکنون از نظر شما می گذرد.

*اصولا حماسه ها چگونه شکل می گیرند؟

انسانها و جامعه و تجمع اراده های انسانی حماسه ها را می آفریند، بنابراین وقتی که فردی کار بزرگی را انجام می دهد، اختراع بزرگ یا خلاقیت بزرگی را از خود بروز می دهد حماسه نامیده نمی شود. بنابراین از همین موضوع مشخص می شود که رکن مهم ایجاد حماسه، همگرایی و وحدت و انسجام بین اراده های اجتماعی است.

چند شاخصه و مؤلفه تعیین کننده و تحقق بخش حماسه خواهد بود: اول ایجاد انگیزه لازم بین جامعه ای که می خواهد این حماسه را بیافریند و انگیزه یعنی میل و هدف داشتن از حرکتی که انسان می خواهد انجام دهد، معمولا احساس نیاز انگیزه ای برای تحرک در دستیابی به آن امر را در انسان ایجاد می کند.

شرط دوم حماسه آفرینی، بصیرت است. انسان به هر میزان در مورد و نسبت به کاری که می خواهد انجام دهد یعنی از شرایط، زمان و هدف انجام کار آگاه تر باشد حرکت اجتماعی با شور و هیجان و انسجام بیشتری اتفاق می افتد. عامل سوم تصمیم گیری و حضور بهنگام است یعنی سرعت در اقدام مسأله دیگری است که از آن به عنوان شرط لازم برای ایجاد حماسه یاد می شود. اگر مآخر از زمانی که مردم باید در صحنه سیاسی یا فرهنگی یا اقتصادی حضور پیدا کنند، این حضور تحقق پیدا کند طبیعی است اثر خود را از دست خواهد داد و به همین دلیل حماسه ای آفریده نخواهد شد. بنابراین به نظر می رسد که تجمع چنین شرایطی در جامعه نسبت به موضوعی نویدبخش ایجاد حماسه بزرگ در آن موضوع خواهد شد.

*اگر بخواهیم تاریخ معاصر ایران و انقلاب اسلامی را بررسی کنیم چه حماسه هایی را می توانیم بر بشماریم و مشخصه بارز این حماسه ها چه بوده است؟

حماسه هایی که می توان از آنها یاد کرد و به عنوان حماسه تقریبا مورد اتفاق همه در تاریخ معاصر ماست زیاد است. نمونه بزرگ آن رخداد انقلاب اسلامی و پیروزی انقلاب اسلامی است که با مشارکت جمعی مردم به صورت فراگیری اتفاق افتاد و به صورت غیر منتظره ای به پیروزی انقلاب اسلامی انجامید. بنابراین پیروزی انقلاب اسلامی حماسه بزرگی بود که به وقوع پیوست. بعد از آن جنگ تحمیلی و هشت سال دفاع مقدس مردم ایران حماسه دومی بود که اتفاق افتاد که با حضور و مشارکت و همدلی مردم بود که این حماسه رقم خورد، علی رغم تجمع دشمنان انقلاب و اسلام در به زانو درآوردن ملت ایران آنها به دلیل وحدت و انسجام اراده بر محور ولی فقیه ناکام ماندند.

حماسه سومی که می توانیم بعد از جنگ تحمیلی از آن یاد کنیم، حماسه 9 دی بود که در واکنش بهنگام و بصیرت مدار مردم در قبال جریان فتنه در سال 88 جوششی از متن مردم اتفاق افتاد و همه دشمنان اسلام را غافلگیر کرد.

ویژگی ای که این حماسه ها داشتند و می توان به عنوان وجه مشترک حماسه ها از آن یاد کرد، غیر مترقبه و غیر منتظره بودن این حضور و واقعه برای دشمنان اسلام و انقلاب بوده است همان طوری که نه دشمن محاسبه می کرد مردم بتوانند با دست خالی در مقابل توپ و تانک رژیم شاه به موفقیت دست پیدا کنند، لذا انقلاب مردم را جدی نگرفت و کنترل اوضاع از دست او خارج شد. هم فکر نمی کرد که مردم در جنگ تحمیلی از جان و دل مایه بگذارند و جوانان و نوجوانان به صحنه بیایند و به راحتی پای این انقلاب

خون بدهند و به همین دلیل دشمن در مواجهه با اراده مستحکم مردم زمین گیر شد.

در جریان فتنه هم دشمنان طمع کردند برای اینکه توانستند شکاف عمیقی را در انقلابیون سابق ایجاد کنند و دو دستگی را از سیاسیون به متن مردم بکشانند و از این طریق جریان انقلاب را به بن بست بکشانند، اما هوشمندی مردم بر محور رهنمودهای ولی امر باعث شد که آنها به ناکامی خودشان اذعان کنند. در مجموع حضور بهنگام، فراگیر و غافلگیرانه مردم از ویژگی های بارز حماسه در تاریخ معاصر ایران بوده است.

***فرق حماسه با جهاد چیست؟**

به نظر می رسد در عین اینکه رابطه نزدیکی میان حماسه و جهاد وجود دارد، اما شاید بتوان این تفاوت را در عین حال قائل شد که بگوئیم حماسه محصول جهاد است.

جهاد ناظر به فعلی است که انسان و انسانها انجام می دهند و حماسه محصول جهادی است که مجموعه انسانها انجام می دهند. همان طور که عرض کردم جهاد می تواند وصف یک نفر هم قرار گیرد، یعنی انسان می تواند مجاهد باشد و باید مجاهد باشد، ولی وقتی که جامعه انسانی مجاهد بودند و جهاد گونه به صحنه آمدند آن وقت می توانند خالق حماسه باشد. بنابراین ایجاد حماسه محصول حضور جهادگونه آحاد جامعه در صحنه های مختلف از جمله صحنه سیاسی می تواند باشد.

***پس به نظر شما حماسه جمعی است اما جهاد فردی است؟**

جهاد هم می تواند فردی باشد و هم می تواند شکل اجتماعی به خود بگیرد. این اولین تفاوت است و تفاوت دیگر این است که جهاد برآیند و نمود و بروزی پیدا می کند. این نمود و بروز حرکت جهادی خلق حماسه است، همین جا می توانم این برداشت آزاد را داشته باشم مقام معظم رهبری که سال گذشته را به عنوان سال جهاد اقتصادی نامگذاری کردند و امسال را به عنوان حماسه سیاسی و اقتصادی شاید اگر این تفاوتی که بنده عرض کردم تفاوت معناداری باشد می توان گفت که مردم در سالیان اخیر از همت مضاعف و کار مضاعف تا بحث جهاد اقتصادی و سال بعد آن که حمایت از سرمایه ایرانی و کار ایرانی نام گرفت، اینها در امتداد هم یک موضوع و جریان را تعقیب کرده است و شاید انتظار این باشد که در سال جاری این تلاشها بتواند به ثمر بنشیند و حماسه ای آفریده شود، یعنی دشمن تیر خلاص را دریافت کند و ناامید شود از اینکه بتواند با فشار و محاصره اقتصادی مردم ما را نسبت به خواسته های خودش تسلیم کند.

***چرا مملکت ما امروز به حماسه نیاز دارد؟**

هر زمانی، اقتضای حماسه متناسب با خود را دارد و متناسب با شرایط آن زمان، وظیفه ها قابل تعیین و تشخیص است و به میزان حساسیت موضوع و حساسیت زمان اقدامی که می خواهد نسبت به آن صورت گیرد هم حساسیت ویژه ای پیدا می کند. اینکه انتظار خلق حماسه از امت ایران در سال جاری می رود به این دلیل است که هم صحنه انتخابات صحنه تعیین کننده ای در مورد آینده انقلاب و کشور است و هم صحنه مواجهه اقتصادی مردم ما در شرایط ویژه ای است که در آن به سر می بریم.

در عرصه اقتصادی در جنگ کاملاً سریع و فراگیر مشاهده می کنیم استکبار جهانی از همه حربه های خودش برای بستن راه فعالیت اقتصادی مردم استفاده می کند؛ از محاصره نفتی تا محاصره پولی تا اقدامات دیگری که مردم کم و بیش در جریان هستند و اینها به عبارتی شرایط ویژه ای را برای کشور ایجاد کرده است که مستلزم این است که مقاومت مردم ما همچنان ادامه پیدا کند و این مقاومت نه فقط به معنای منفعل شدن و نظاره گر بودن هست، بلکه به معنی حضور فعال و مؤثر است و حضور فعال و مؤثر مردم در عرصه اقتصادی را شاید بتوان در یک کلمه خلاصه کرد و آن این است که بیشتر کار کنیم و کمتر مصرف کنیم. در این صورت است که فشار مطالبات اقتصادی بر مسئولان به حداقل می رسد در عین حالی که دولتمردان باید حداقلهای زندگی مردم را تأمین کنند و این باعث می شود که حماسه اقتصادی آفریده می شود.

همین مسأله یعنی حماسه اقتصادی ارتباط مستقیمی با حماسه سیاسی پیدا می کند به این دلیل که دشمنان انتظار دارند به دلیل فشارهای اقتصادی که به ویژه به طبقات متوسط و ضعیف جامعه در یکی، دو سال اخیر وارد شده است باعث کمرنگ شدن حضور مردم در صحنه سیاست شود یا اگر حضور پیدا می کنند معیار آنها در تصمیم گیری سیاسی تغییر کند به این معنا اگر در انتخابات گذشته و به ویژه دو دوره گذشته انتخابات مردم براساس شعارها و سخنهایی که به احیا و تقویت گفتمان انقلاب می انجامیده رأی دادند و رأی آنها رأی و میثاق مجددی با آرمانهای امام(ره) و انقلاب محسوب می شده است، اکنون ذهنها را به این سمت می برند که قطع بیان شعارهای انقلابی و فتح فرهنگی و اقتصادی فرامولی گذشته باشند و باید تنها به حل مشکلات داخلی خودمان آن هم مشکلات اقتصادی اهتمام بورزیم، ولو اینکه به قیمت تخفیف نسبت به بیان مواضع انقلابی باشد.

به همین جهت اگر آن حماسه سیاسی و اقتصادی به درستی استمرار پیدا کند و مردم ما این بصیرت را همچون گذشته به خودشان نشان دهند که برای نان و آب انقلاب نکردند، هر چند مسئولان باید وظیفه خودشان را در قبال رفاه عمومی مردم ایفا کنند، زمینه ای خواهد شد برای اینکه حماسه سیاسی به درستی شکل گیرد و این حماسه سیاسی وقتی خواهد بود که مردم هم پرشور و فراگیر در صحنه حضور پیدا کنند و هم برآیند آرایبی که به صندوق ها ریخته می شود نشان دهنده پایداری مردم نسبت به ادبیات انقلاب و بلکه بالاتر از آن مطالبه مردم نسبت به اینکه مسئولان باید نسبت به ارزشهای انقلابی و عدالت و پیشرفت و گسترش آزادیهای اجتماعی و مهم تر از آزادیهای اجتماعی، آزادیهای فراملی که به توسعه قدرت جهانی نظام اسلامی می انجامد بیش از پیش به استقلال و عزت جمهوری، مردم و نظام اسلامی بیش از قیمت کالاها و اقلام مصرفی یا زندگی شان اهمیت می دهند.

به عبارتی انتظار دیگر و پرسشگری دیگری که نظام جهانی از حضور مردم در عرصه انتخابات دارد همین است که ببیند که اگر با تحلیل محتوا آرایبی که به صندوقها ریخته می شود مردم به چه چیزی رأی می دهند، اگر مردم همچون حماسه ای که در انتخابات سال 88 آفریدند و کم نظیرترین حضور را از خودشان به نمایش گذاشتند بتوانیم این حضور مضافاً حضور معنادار در دفاع از ارزشهای انقلاب و اسلام رقم بخورد، طبیعی است که دشمنان نسبت به بن بست رسیدن نقشه های خودشان بیش از گذشته واقف می شوند و مجبور خواهند شد که به اراده این ملت تن دهند.